Abstrakt v českém jazyce:

FRANCOUZSKÝ JAZYK V ČESKÉM VÝUKOVÉM PROSTŘEDÍ V LETECH 1847 – 1948

Předkládaná disertační práce zkoumá postavení francouzského jazyka, jakožto jednoho z předmětů vyučovaných v českém výukovém prostředí se zaměřením na období mezi lety 1847 a 1948. Toto rozmezí bylo zvoleno záměrně tak, aby bylo možné vysledovat vývoj a proměny výuky francouzského jazyka, od jeho vstupu mezi povinné školní předměty přes tzv. zlatý věk frankofonie v meziválečném Československu 30. let, až do roku 1948, kdy v návaznosti na změnu režimu a poúnorovou politiku KSČ došlo k úpravě skladby vyučovaných cizích jazyků a francouzský jazyk ztratil své dominantní postavení.

Práce je rozdělena do tří teoretických oddílů, z nichž každý představuje odlišný úhel pohledu na dobovou výuku francouzského jazyka. Úvodní oddíl je věnován charakteristice českého výukového prostředí s ohledem na takové typy škol, v nichž se francouzský jazyk vyučoval, a zároveň zde pojednáváme o nejdůležitějších školských reformách, které tento systém utvářely. V následujícím oddílu práce pojednáváme o vývoji metod používaných ve výuce živých cizích jazyků na našem území před rokem 1948. Zajímá nás tedy způsob, jakým se francouzský jazyk na českých školách vyučoval. Poslední z teoretických oddílů je věnován obecné teorii učebnice, její stavbě, funkcím a charakteristickým vlastnostem učebnic cizích jazyků a dále zde shrnujeme základní typy výzkumu učebnic a možnosti jejich aplikace ve výzkumu dobových učebnic cizích jazyků. Na část teoretickou navazuje nejrozsáhlejší analytický oddíl práce, který prezentuje výsledky našeho výzkumu dobových učebnic francouzského jazyka, které byly vydávány českými autory nebo smíšenými česko-francouzskými autorskými týmy. Mezi těmito učebnicemi najdeme první učebnice francouzského jazyka pro školy s českým vyučovacím jazykem z poloviny 19. století, dále učebnice vycházející z různých podob metody gramaticko-překladové, několik málo učebnic inspirovaných metodou přímou, ale nejvýznamnější část korpusu tvoří prvorepublikové učebnice odpovídající svojí stavbou a obsahem zprostředkovací metodě prof. J. O. Hrušky. Dobové učebnice nám umožnily vysledovat proměny obsahu jazykového vzdělávání i jeho struktury a lze z nich vyvodit závěry o tom, jak byla konkrétní výuková metoda realizována v praxi. Zároveň se v nich odrážejí i vlivy výukového prostředí, pro něž byly primárně určeny. V závěru práce shrnujeme výsledky výzkumu dobových učebnic s ohledem na nejdůležitější skupiny faktorů, které výslednou podobu výuky tohoto jazyka a jeho postavení v českém výukovém prostředí ovlivnily.

Klíčová slova: francouzský jazyk, učebnice francouzského jazyka, diachronní přístup, školské reformy, metody výuky cizích jazyků, zprostředkovací metoda, české země 1847-1948